

Студент 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто особливості аналізу фінансового стану підприємства та конкретизовано сутність поняття "фінансовий стан підприємства". Досліджено методики оцінки фінансового стану та шляхи покращення фінансового стану підприємства.

Аннотация. Рассмотрены особенности анализа финансового состояния предприятия и конкретизирована сущность понятия "финансовое состояние предприятия". Исследованы методики оценки финансового состояния и пути улучшения финансового состояния предприятия.

Annotation. The features of the company financial condition analysis are considered and the nature of the term "financial condition" is specified. Methodologies for evaluating the financial condition and ways to improve the financial condition of a company are investigated.

Ключові слова: аналіз, фінансовий стан, показники оцінки фінансового стану, фінансові ресурси, ліквідність.

Проблема аналізу фінансового стану підприємства та його оцінки є актуальною і сьогодні, оскільки, з одного боку, він є результатом діяльності підприємства, тобто його досягнення, а з іншого боку визначає передумови розвитку підприємства.

Вагомий внесок у дослідженні фінансового стану був здійснений такими вітчизняними та зарубіжними науковцями, як Болюх М. А., Іващенко В. І., Білик М. Д., Павленко О. І., Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С., Бланк І. А., Макар'ян Є. А., Герасименко Г. П., Сmachило В. В., Поддєрьогін А. М., Лігоненко Л. О., Тарасенко Н. В. та ін. [1 – 3]. Однак виникає потреба у поглибленому вивченні даного питання, зокрема, головною проблемою ефективного функціонування підприємств є відсутність комплексної методики оцінки фінансового стану, яка б справді допомагала вчасно визначати критичні точки та ухвалювати правильні управлінські рішення.

Метою статті є дослідження сутності поняття "фінансовий стан підприємства" та розгляд методики оцінки фінансового стану.

Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність підприємства, а предметом – теоретико-прикладні аспекти оцінки фінансового стану.

Вагомого значення для фінансово-господарської діяльності підприємства набуває своєчасна та об'єктивна оцінка фінансового стану, оскільки жоден власник не повинен нехтувати потенційними можливостями збільшення доходу фірми, які можна виявити тільки на підставі своєчасного й об'єктивного аналізу фінансового стану підприємства.

Сmachило В. В. зазначає, що фінансовий стан – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика діяльності підприємства в певному періоді, що відображає ступінь забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, раціональності їх розміщення, забезпеченості власними об'єктивними коштами для своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями та здійснення ефективної господарської діяльності в майбутньому [3].

На думку Болюха М. А. та Іващенко В. І., фінансовий стан – це результат фінансово-господарської діяльності. Він характеризується розмірами коштів підприємств, їх розміщенням та джерелами [1, с. 114].

Він визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал у діловій співпраці, оцінює, у якій мірі гарантовані економічні інтереси самого підприємства та його партнерів з фінансових та інших відносин.

Аналіз фінансового стану повинен спиратись на попередньо проведений аналіз виробництва та реалізації продукції, її собівартості. Поліпшення фінансового стану є важливим фактором у системі заходів щодо зміцнення економіки підприємства і зростання внутрішньопромишлових нагромаджень.

Фінансовий стан підприємства – це показник його фінансової конкурентоспроможності, тобто кредитоспроможності, платоспроможності, виконання зобов'язань перед державою та іншими підприємствами.

Білик М. Д. зазначає, що фінансовий стан – реальна (на фіксований момент часу) і потенційна фінансова спроможність підприємства забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвитку та погашення зобов'язань перед підприємствами й державою [2].

Фінансовий стан підприємства треба систематично й усебічно оцінювати з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу. Це уможливить критичну оцінку фінансових результатів діяльності підприємства як у статичності за певний період, так і в динаміці – за ряд періодів, дасть змогу визначити "больові точки" у фінансовій діяльності та способи більш ефективного використання фінансових ресурсів, їх раціонального розміщення.

Неефективність використання фінансових ресурсів призводить до низької платоспроможності підприємства, і як наслідок, до можливих перебоїв у постачанні, виробництві та реалізації продукції; до невиконання плану прибутку,

-----

Інформаційною базою аналізу фінансового стану підприємства є фінансова звітність. Фінансова звітність – бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Треба зазначити, що в певних випадках для аналізу фінансового стану підприємства замало тільки бухгалтерської звітності. Тому П(С)БО передбачає складання приміток до форм бухгалтерської звітності, які дають змогу зовнішнім користувачам фінансової інформації докладно ознайомитися з фінансовим станом підприємства.

Фінансовий аналіз – це засіб оцінки і прогнозування фінансового стану підприємства на основі його бухгалтерської звітності.

Болюх М. А. виділяє шість основних прийомів аналізу:

1. Горизонтальний (часовий) аналіз – порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом.
2. Вертикальний (структурний) аналіз – визначення структури фінансових показників з оцінкою впливу різних факторів на кінцевий результат.
3. Трендовий аналіз – порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів та визначення тренда, тобто основної тенденції динаміки показників, "очищеної" від впливу індивідуальних особливостей окремих періодів (за допомогою тренда здійснюється екстраполяція найважливіших фінансових показників на перспективний період, тобто перспективний прогнозний аналіз фінансового стану).
4. Аналіз відносних показників (коефіцієнтів) – розрахунок відношень між окремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності, визначення взаємозв'язків показників.
5. Порівняльний аналіз – внутрішньогосподарський аналіз зведених показників звітності за окремими показниками самого підприємства та його дочірніх підприємств (філій), а також міжгосподарський аналіз показників даної фірми порівняно з показниками конкурентів або із середньогалузевими та середніми показниками.
6. Факторний аналіз – визначення впливу окремих факторів (причин) на результативний показник детермінованих (розділених у часі) або стохастичних (що не мають певного порядку) прийомів дослідження. При цьому факторний аналіз може бути як прямим (власне аналіз), коли результативний показник розділяють на окремі складові, так і зворотним (синтез), коли його окремі елементи з'єднують у загальний результативний показник [1].

Для оцінки фінансового стану підприємства найчастіше використовують метод фінансових коефіцієнтів, за яким попередньо встановлюють групи основних показників, а саме – показників ліквідності, стійкості, заборгованості, оборотності, прибутковості, а далі порівнюють їх значення з нормативними, середніми із галузі, а також зі значеннями за попередні періоди.

Нормативні значення показників є базою порівняння і можуть встановлюватись на державному рівні, зокрема для оцінки можливості визнання підприємств банкрутами (таблиця).

Таблиця

Системи показників оцінки фінансового стану підприємства

№	Показники фінансового стану підприємства	Нормативні значення коефіцієнта
1	Показники ліквідності та платоспроможності	
1.1	Коефіцієнт поточної ліквідності	> 1
1.2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	> 1
1.3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2 – 0,35
1.4	Коефіцієнт готівкової ліквідності	–
1.5	Маневреність робочого капіталу	0,0
1.6	Коефіцієнт структури робочого капіталу	0,0
2	Показники фінансової стійкості та заборгованості	
2.1	Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	> 0,5
2.2	Коефіцієнт фінансової стабільності	> 1
2.3	Коефіцієнт фінансового левиреджу	0,0
2.4	Коефіцієнт загальної заборгованості	0,0
2.5	Коефіцієнт довготермінової заборгованості	< 0,5
2.6	Коефіцієнт забезпечення власними коштами	> 0,1
2.7	Коефіцієнт загальної фінансової стійкості	0,0

Таким чином, у ході аналізу фінансового стану підприємства можуть використовуватись найрізноманітніші і прийоми, методи та моделі аналізу, їхня кількість та широта застосування залежать від конкретних цілей аналізу та визначаються його завданнями в кожному конкретному випадку.

Пошук резервів, які можуть бути використані для покращення фінансового стану підприємства, проводиться шляхом ґрунтовної оцінки всіх складових його діяльності.

Удосконалення фінансового стану підприємства можливе за рахунок збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових потоків. Підвищення розмірів вхідних грошових потоків можливе за рахунок:

- збільшення виручки від реалізації;
- продажу частини основних фондів;
- рефінансування дебіторської заборгованості.

Одним з основних напрямів пошуку резервів є зменшення вихідних грошових потоків, до них належать: оплата товарів, робіт, послуг, що належать до валових витрат;

оплата товарів, робіт, послуг, що не належать до валових витрат;
здійснення реальних та фінансових інвестицій;
сплата податків та інших платежів до бюджету;
повернення капіталу, який був залучений на фінансовому ринку [4].

Підводячи підсумок під усім зазначеним, можна зробити висновок, що фінансовий аналіз є інструментом, який дає можливість оцінити поточний (моментна оцінка) та перспективний стан (інтервальна оцінка) підприємства, встановити його короткочасну чи довготривалу платоспроможність на підставі використання обґрунтовано вибраних методів аналізу. Головна сутність оцінки фінансового стану підприємства полягає в отриманні своєчасної, повної та достовірної інформації щодо фінансових можливостей, для визначення змін і тенденцій.

Наук. керівн. Іванієнко В. В.

Література: 1. Болюх М. А. Економічний аналіз господарської діяльності підприємств : підручник / М. А. Болюх, В. І. Іващенко. – К. : Національний економічний університет, 1998. – С. 114. 2. Білик М. Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств / М. Д. Білик // Фінанси України. – 2005. – № 3. – С. 117–128. 3. Смачило В. В. Оцінка фінансової стійкості підприємств / В. В. Смачило, Ю. В. Будникова // Економічний простір : збірник наукових праць. – 2008. – № 20/2. – С. 35–40. 4. Карпенко Г. В. Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства / Г. В. Карпенко // Економіка держави. – 2010. – № 1. – С. 61–62. 5. Могильний О. М. Регулювання аграрної сфери / О. М. Могильний. – Ужгород : ІВА, 2005. – 400 с. 6. Економічний аналіз : навч. посібн. / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток ; за ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. – К. : КНЕУ, 2001. – 540 с.